

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

B1. Γιατί από αυτούς (τα σανίδια, τους μικρούς πίνακες) ήταν εύκολο σε όποιον ήθελε να σβηστεί το όνομά του, σε εκείνους όμως ήταν αναγκαίο (υποχρεωτικό) όσοι είχαν διατελέσει ιππείς να αναφερθούν από τους φυλάρχους. Και ακόμη, κύριοι βουλευτές, αν ήμουν ιππέας (υπηρέτησα ως ιππέας), δεν θα το αρνιόμουν σαν να έχω κάνει κάτι φοβερό, αλλά θα είχα την αξίωση να εγκριθώ ως βουλευτής αφού υποβληθώ σε δοκιμασία, αν αποδείκνυα ότι κανείς από τους πολίτες δεν έχει κακοποιηθεί από εμένα. Άλλωστε βλέπω ότι έχετε και εσείς αυτή τη γνώμη, και ότι πολλοί από όσους τότε ήταν ιππείς είναι βουλευτές, και ότι πολλοί από αυτούς έχουν εκλεγεί στρατηγοί και ίππαρχοι. Επομένως να νομίζετε ότι δεν κάνω αυτή την απολογία για τίποτε άλλο (για κανέναν άλλο λόγο), παρά γιατί τόλμησαν να πουν ψέματα εναντίον μου ολοφάνερα.

B2 α. Το σανίδιον ήταν μια μικρή σανίδα που λεγόταν και λεύκωμα, γιατί ήταν αλειμμένη με γύψο. Σε αυτήν έγραφαν τα ονόματα των ιππέων και την εξέθεταν σε κοινή θέα. Στο σανίδιο είχαν αναγραφεί επομένως και τα ονόματα αυτών που υπηρέτησαν ως ιππείς στην περίοδο των Τριάκοντα. Η αναγραφή του ονόματος του Μαντιθέου στο σανίδιο αποτελούσε για τους κατηγορούς του τη μοναδική απόδειξη ότι υπηρέτησε ως ιππέας εκείνη την περίοδο και ότι ως ολιγαρχικός ήταν εχθρός του δημοκρατικού πολιτεύματος.

β. Ο Μαντίθεος στις παραγράφους 6-7 αμφισβητεί σε αρκετά σημεία την αξιοπιστία του σανιδίου, ενώ τονίζει συγχρόνως την εγκυρότητα του καταλόγου. Χαρακτηριστικές είναι οι ακόλουθες φράσεις/λέξεις:

«ἔπειτα δέ ἐκ μέν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστιν. ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μέν τῶν ὁμολογούντων ἰππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν»: με το ισχυρό αυτό επιχείρημα ο ρήτορας θέτει υπό αμφισβήτηση τον ισχυρισμό των αντιπάλων του αιτιολογώντας συγχρόνως το «εὐηθές ἐστιν» της προηγούμενης ημιπεριόδου. Υποστηρίζει ότι το σανίδιο δεν αποτελεί έγκυρη απόδειξη, γιατί τα ονόματα πολλών απ' όσους ομολόγησαν ότι ήταν ιππείς στη εποχή

των τριάκοντα δεν αναγράφονται, ενώ άλλων που βρίσκονταν εκτός Αθηνών και δεν υπηρέτησαν είναι γραμμένα. Το γεγονός ότι το σανίδιο βρισκόταν εκτεθειμένο σε κοινή θέα και μπορούσε κάποιος να σβήσει ή να γράψει όποιο όνομα επιθυμούσε, το καθιστά αναξιόπιστη απόδειξη για τη συμμετοχή ή μη κάποιου στο συγκεκριμένο σώμα των ιππέων.

«ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ’ αὐτῶν. ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ’ ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα»: τονίζει ότι εγκυρότατο μέσο ελέγχου της αλήθειας αποτελεί ο κατάλογος στον οποίο έγραφαν οι φύλαρχοι τα ονόματα όσων έπαιρναν το χρηματικό ποσό (κατάστασις) από την πολιτεία. Σε περίπτωση παράλειψης κάποιου ονόματος, επιβαρύνονταν οι ίδιοι οι φύλαρχοι οικονομικά (το χρηματικό αυτό ποσό το επέστρεφαν μέσω των φυλάρχων οι ιππείς αν στη θέση τους εκλέγονταν άλλοι). Το σώμα των ιππέων που υπηρέτησε υπό τους Τριάκοντα διαλύθηκε, οπότε οι ιππείς εκείνοι έπρεπε να επιστρέψουν το επίδομα που είχαν πάρει. Το δικό του όνομα όμως δε συμπεριλήφθηκε στον κατάλογο, ούτε οι σύνδικοι στράφηκαν εναντίον του, ούτε ο ίδιος επέστρεψε στο δημόσιο κάποια «κατάστασιν».

«ῥάδιον ἦν»: επιδιώκει να μειώσει την εγκυρότητα του σανιδίου στο οποίο ήταν γραμμένο το όνομα του, ενώ με το «ἀναγκαῖον ἦν» ενισχύει την αξιοπιστία του καταλόγου.

«ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἰππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι»: ο Μαντίθεος καταλήγει στο λογικό συμπέρασμα ενός πειστικού συλλογισμού. Επισημαίνει ότι τα γράμματα, δηλαδή οι κατάλογοι στους οποίους αναγράφονταν τα ονόματα των ιππέων από τους οποίους εισπράχθηκαν τα δοθέντα επίδοματά, ήταν πιο αξιόπιστα από τα εκτεθειμένα σανίδια, διότι ήταν εγκυρότερα. Ο κίνδυνος να παραλειφθούν από τους καταλόγους κάποια ονόματα ιππέων και να πληρώσουν οι φύλαρχοι τα οφειλόμενα από εκείνους χρήματα έκανε προσεκτική και υπεύθυνη τη σύνταξή τους. Η παράδοση των καταλόγων αυτών ως επίσημων εγγράφων στη βουλή απέκλειε οποιαδήποτε αλλοίωση τους.

- B3.** Στην παράγραφο οχτώ ο Μαντίθεος διακόπτει την επιχειρηματολογία του που αφορά την αντίκρουση της κατηγορίας -ότι υπηρετούσε ως ιππέας την περίοδο των τριάκοντα- και διατυπώνει ένα επιχείρημα υποθετικής μορφής: Αναφέρει ότι η θητεία του στο ιππικό, την περίοδο των τριάκοντα, δε θα αποτελούσε έγκλημα ικανό να εμποδίσει την εκλογή του στο βουλευτικό αξίωμα, αν δεν είχε βλάβει κατά τη θητεία του αυτή κανέναν από τους συμπολίτες του (...άλλ' ήξιουν, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι). Απόδειξη αποτελεί το γεγονός ότι πολλοί από τους παρόντες βουλευτές είχαν υπηρετήσει στο ιππικό την περίοδο των τριάκοντα και πολλοί ιππείς είχαν εκλεγεί σε ανώτερα αξιώματα, όπως το αξίωμα του ιππάρχου ή ακόμα και του στρατηγού (...καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους). Είναι γεγονός ότι με την πτώση της τυραννίας, το 403 π.Χ., και την αποκατάσταση της δημοκρατίας, παραχωρήθηκε γενική αμνηστία για τα πολιτικά αδικήματα που είχαν διαπραχθεί εκείνο το διάστημα.

Πρόκειται ασφαλώς για ένα πολύ τολμηρό επιχείρημα. Ο Μαντίθεος κάνει ολομέτωπη επίθεση προκειμένου να εξασφαλίσει θετική ψήφο. Υπενθυμίζει στους βουλευτές ότι είναι οι ίδιοι που δε θεώρησαν έγκλημα τη θητεία ορισμένων Αθηναίων στο ιππικό και τους παραχώρησαν αξιώματα. Επιδοκιμάζοντας την εκλογή τους επιδιώκει να κερδίσει τη συμπάθεια τους (ήθος των ακροατών). Το σημαντικότερο όμως είναι ότι δεσμεύει το ακροατήριο, ώστε να καταλήξει σε μια ανάλογη ευνοϊκή και δίκαιη γι' αυτόν απόφαση.

Ολοκληρώνει την απολογία του προσθέτοντας ότι ο στόχος του είναι να ξεσκεπάσει τους κατηγορούς του (επίθεση στο ήθος των αντιπάλων) και να αποκαλύψει τις συκοφαντίες τους και όχι τόσο να αναιρέσει αυτή καθ' αυτήν την κατηγορία, γιατί η υποτιθέμενη- θητεία του στο ιππικό δεν αποτελεί απαγορευτικό παράγοντα για την εκλογή του (ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι).

- B4.** Η απάντηση βρίσκεται στα παρακάτω αποσπάσματα από το σχολικό βιβλίο «Ρητορικά Κείμενα»:

Σελ 15: «Υπάρχουν τριών ειδών ...πολιτικών σφαλμάτων», σελ. 17: «Σημαντικότερος ρήτορας συμβουλευτικών λόγων θεωρείται ο Δημοσθένης», σελ. 17: «Δικανικοί λόγοι ...και το αίσθημα δικαίου», σελ. 18: «Επιφανέστερος λογογράφος δικανικών λόγων θεωρείται ο Λυσίας», σελ. 18: «Επιδεικτικοί ή πανηγυρικοί λόγοι... και συγκεντρώσεις», σελ. 18: «Ο Ισοκράτης κρίνεται...επιδεικτικού γένους».

Σωστή θεωρείται βέβαια και η απάντηση που παραθέτει όλη την παράγραφο για τους επιδεικτικούς λόγους.

- B5. α. φερ-**(ουσ): φέρσιμο, φέρετρο, φερέφωνο
(επιθ): φερέγγυος, φερτός
φορ-(ουσ): φόρος, φόρεμα, φορείο, αναφορά, ανηφόρα, ζωφόρος
(επιθ): δορυφορικός, φορητός, αιμοφόρος
- β. ἀποδημούντων, ἐγγεγραμμένοι, κατήλθετε, πέπονθε, κεχειροτονημένους.**
- Γ1.** Αυτοί είναι εκείνοι που με τη βία μπήκαν (εισήλθαν) στο δικό μας σπίτι, αυτοί οι οποίοι μας καταδίδωκαν, αυτοί οι οποίοι με τη βία μας άρπαζαν από το δρόμο. Αφού θυμηθείτε αυτά, αποφασίστε/ψηφίστε τα δίκαια και μην ανεχτείτε να εξοριστώ άδικα από την πατρίδα μου, για χάρη της οποίας εγώ πολλές φορές έχω διακινδυνεύσει τη ζωή μου και έχω εκτελέσει πολλές δαπανηρές δημόσιες υπηρεσίες και δεν έχω γίνει αίτιος για κανένα κακό σε βάρος της, ούτε κανείς από τους προγόνους μου, ενώ (έχω γίνει) αίτιος πολλών αγαθών· επομένως, δίκαια θα μπορούσα να ελεηθώ (να τύχω συμπάθειας) από εσάς και από τους άλλους, όχι μόνο αν (γιατί θα) πάθω κάτι από όσα επιθυμεί ο Σίμωνας, αλλά και γιατί αναγκάστηκα για τέτοιες (εννοεί ασήμαντες) υποθέσεις να εμπλακώ σε τέτοιους δικαστικούς αγώνες.
- Γ2 α. ἔστω**
ψηφιεῖσθε
περιεῖδες
γένοισθε
ἀναγκασθέντων/ ἀναγκασθήτωσαν
- β. αὐται**
πατρίς
πλείονας/ πλείους
προγόνους
ἁγών
- Γ3 α. ἐκπεσόντα:** κατηγορηματική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο αντικείμενο ἐμέ, με εξάρτηση από το περιύδητε.
- λητουργίας:** σύστοιχο αντικείμενο στο ρ. ληλητούργηκα.
- ὕφ' ὧν:** εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο ρήμα ἐλεηθείην.
- καταστήναι:** τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο του ρήματος ἠναγκάσθην .

β.	κακοῦ:	γενική της αιτίας στο αἷτιος.
	οὐδενός:	επιθετικός προσδιορισμός στο κακοῦ.
	τῶν ἐμῶν:	επιθετικός προσδιορισμός στο προγόνων.
	προγόνων:	γενική διαιρετική στο οὐδεῖς.
	ἀγαθῶν:	γενική της αιτίας στο αἷτιος.
	πολλῶν:	επιθετικός προσδιορισμός στο ἀγαθῶν.